Ferrer Codina

Aucells de paper

Codina

12

UNA PESETA

AUCELLS DE PAPER

Una peseta

AUCELLS DE PAPER

COMEDIA EN UN ACTE

ORIGINAL DE

A. FERRER CODINA

Estrenada en
lo Teatre Catalá, Romea, la nit del 5 de Marz de 1889

BARCELONA

ESTAMPA MIRÓ Y COMPANYIA
CARRER DR BASEA, 21 BIS
1889

AL GRAN ARTISTA

Y CÈLEBRE PINTOR

D. Joseph Llobera

en proba de consideració y afecte

son amich y admirador

A. FERRER CODINA.

REPARTIMENT

Personatjes	*Actors*
FILOMENA. . .	D.ª Carmen Parreño
LLUIS.	D. H. Goula
FEDERICO.. . .	» F. Fuentes
LLIBORI. . . .	» J. Pinós

Epoca actual

ACTE ÚNICH

Sala d' una casa acomodada. Sofá primer terme esquerra. Detrás piano; taula de centro. Porta d' entrada al foro y dos á cada part.

Al aixecarse el teló Llibori está assentat en un silló primer terme esquerra llegint el diari y ab una escombra entre las camas. Desprès d' una pausa se sen tocar á la porta del pis. A poch es repeteix fins á tres vegadas; luego surten Lluis y Federico elegantment vestits.

ESCENA PRIMERA.

LLIBORI, LUEGO LLUIS-FEDERICO.

(Pausa.)

LLUIS. Jo crech que tens las orellas per adorno... Que no sentías trucar?

(Llibori se 'l mira y se torna á posar á llegir.)

Séu, Federico séu; no fassis compliments.

FEDERICO. Donchs seyém.

(Lluis es treu sobretodo y sombrero y veyent que 'n Llibori no ho pren, ho posa ell mateix en una cadira.

LLUIS. No m' ha demanát pas ningú?

(Llibori remena 'l cap sense aixecar la vista del diari.)

Que ja ha dinat la senyora?

(Llibori manifesta que sí ab el cap.)

Semblas un conill de *guix*...

(Llibori arronsa las espatllas.)

FEDERICO. Quín criat!... créume, rífal, que me 'n quedarè algún décim.

LLUIS. El papá li era padrí.

FEDERICO. Ya ho sè... ja m' ho váres dir l' altre día.

(Lluis se senta al costat de Federico.)

LLUIS. Quina cara fas de son...

FEDENICO. 'M ficava al llit á las dos.

LLUIS. Yo á las cuatre y mitja.

FEDERICO. Alsa, alsa...

LLUIS. Al sortir del Eden várem tornar á trovar á aquéllas y vam' anar á menjar ostras al passatge

LLIBORI. (Vaja, ja he acabat de llegir...)

FFDERICO. Noy, vas malament... Pensa que téns una filla...

LLIBORI. Qué vols qué 't digui? Ho tínch á la massa de la sanch. Yo no he tingut may cap mès vici que 'l ser curridu... Las donas... aquesta... aquesta es la meva manía. Hi ha qui las enfila ab numismática, qui ab política, qui ab criar canaris, yo no; yo ab donas. Y si la mort m' imposa, créu qu' es no mes perque penso que ja 'm puch despedir de veurer aquells tipos tan aéreos... tan ideals!... Yo hi estich molt p' els tipos ideals!... Avants no, veus? Avans prefería género de cós... pero el gust se m' ha anat aprimant y ara estich per aquells tipos que 'n díuhen: Aucells de paper... Alló que sembla uu carquinyoli vestit. Que plomat no hi ha rés. Génèro d' ilusió. Mira: tindría uns tretse ó cators' anys quan 'm vaig adonar que en el mon hi havía cosas molt mes distretas que jugar á sheps, á balas ó á baldufa. Rés... un día que la criada de casa feya dissapte, vaig fer 'l descubriment.

(Llibori s' aixeca y se 'n va á llegir casi al foro.)

Encara devegadas hi penso. Era de Figueras; ab uns garróts de bras y uns costats com aquellas figuras de pedra que hi ha sobre las entradas del parque. Alló va ser per mi una nova era. Váren desplegarse á ma vista desconeguts horisònts! y plé el cor d' entussiasme, vaig exclamar com Vasco en l' Africana: "Oh, mondo! tu m' apartieni!„

LLIBORI. No m' hi veig.)

(Torna á sentarse en lo mateix silló d' avants)

LLUIS. Als pochs mesos era ja 'l Tenorio, no solament de la criada de casa, sino de totas las criadas y cambreras de la parentela. Si se me 'n va girar de feyna!... Al cap d' un quant temps mes.. un día... 'm recorda qu' era dilluns y queyan gotas. Passant p' el carrer del Hospital veig una noya esbelta, graciosa... això sí... tenía mes carn una salsicha; pero vaig quedar encantat... Era el meu tipo; era un aucell de paper. L' envesteíxo; l' empréneh; l' assédio, y al cap de tres días logro estrenyer la má d' aquell fidéo embohatat. Quina má... Federico!... Yo acostumat á las del servey plenas de panallóns y ab las unglas esmoladas de l' aiguera, y de prompte estrenyer aquellas que semblavan dugas potetas de lloro!... Pero ja no vaig estar content. Alló 'm va animar... y vareíg ambicionar mès, y com vulgarment es diu: vaig llensarme al carrer no perdonant estat ni condició... En veyent el meu tipo... en descubrint un aucell de paper, ja 'm tenías á cassa d' ell, com el gat á la rata y ab dotse anys que dura això, quantas conquistas! Quantas victorias! Al principi es clar... com era quinto, vaig sufrir alguns contratemps. La persecució dels aucells de paper 'm va donar bastants disgustos. Recordo una vegada, qu' un sabatè de la Tapineria que tenia una dona airosa com un angel dels Pastoréts, 'm va acampanyar á cops de tirapéu fins á la plassa del Pi, deixantme un replá d' esquena que semblava que l' Urgell m' hi haguès pintat una posta de Sol. Un altre cop un militar bárbaro que me la duya amenassada de temps perque li festeijava la filla, m' hi atrapa enrahonant á la porta del pis, y sense mirar qu' era un tercer ab entressuelo, ni saber si anava ab bons fins, m' clava una grapada al clatell y un' altre al cul de las calsas y 'm tira per el ull de l' escala.

FEDERICO. Que bruto!

LLUÍS. La sort que vaig caurer sobre un cobe de pá que hi havia per casualitat en el ultim replá, del contrari quedo allí estès com un gat.

FEDERICO. Vamos, perdona que 't digui qu' ab aquet génit no t' havias de casar... Demá la teva dona s' entera y teniu la de San Quintin.

LLUÍS. Cá... home... Y el tacto?... Mira, moltas vegadas li dich que vaig á cassar ab amichs, per fer exercissis corporals, y m' estich uns quants dias á la torre ab algun aucell de paper. Y á n' ella perque s' entretingui, que li agrada molt, li campro unas quantas romansas y aixis no s' anyora.

FEDERICO. Y tú, mentras tant, á la torre ab el romanso...

LLUÍS. Pillét!... (*Dantli un cop, ab gresca*)

FEDERICO. Bè, bè... encara no m' has dit qué volias.

LLIBORI. Semblan dugas moscas vironeras...)

LLUÍS. Has rebut la meva esquela?

FEDERICO. Aqui la duch.
(*Llegint*): "Amich Federico: Tenint d' anar á sopar ab l' Ignacieta...

LLUÍS. No cridis. (*Mirant á Llibori*)

FEDERICO. (*Baixant la veu*): Tenint d' anar á sopar ab l' Ignacieta, et necessito perque m' ajudis. Lluis.„ Bè... ab qué 't puch ajudar?...

LLUÍS. T' ho esplicarè. Ab el disgust que vam tenir ahir quan vaig arrivar, no goso á sortir aquesta nit, per lo que he pensat un modo de lograrho. Aquesta nit á ca 'n Camps donan un ball.

FEDERICO. Yo hi soch convidat.

LLUÍS. Millor. Yo no, pero 'm farè convidar. Tú vindrás ab nosaltres y al ser alli, 'm farè venir á buscar per 'l mosso ab un pretèst qualsevol, y com qu' al acabarse el ball será fácil que jo encara sopi ab aquella, m' acompanyarás la Filomena aquí á casa.

FEDERICO. Despres dirán si jo t' aguanto la troca.

LLUÍS. No te la aguantaria jo á tú?

FEDERICO. No, perque primer no 'm casaria.

LLUÍS. Donchs qu' esplicarás quan sigas vell? No sabs el qu' es bo. Emprén alguna conquista, home.

FEDERICO. La del Perú.
LLUIS. Dedícat á las casadas.
FEDERICO. Just... perqne 'm trénquin algun òs.. No sempre hi han cobes de pá en los replans de las escalas.
LLUIS. Ja 't guiarè jo. Busca primer la dona d' algun amich íntim... que tinguis entrada á la casa. Aquestas conquistas no fallan may. Desprès ja t' anirás desfogant. Eb!... no 'm busquis la meva. *(ab broma.)*
FERERICO. No me las fássís aquestas bromas.
LLUIS. Ja ho sè, home. ja ho sè... La Filomena ray... ja hi poden anar tots los curridos de Barcelona.
FEDNRICO. Lo que jo no comprench com hi pots viurer ab aquest tragí... Això t' ha de de donar molta feyna.
LLUIS. Un s' arregla. Mira, jo he arrivat á tenir un centenar de declaracions d' amor escritas. Totas deyan lo mateix. N' havia de menester una... no més tenia la feina d' omplir el blanch que ja hi dejava per posar lo nom.
FEDERICO. Si qu' era comercial.
LLUIS. Ja 'n deya la circular. Lo qu' era bó, quan rebia alguna contestació. No hi reyam poch en el palco...
FEDERICO. Las llegias á n' aquells?
LLUIS. Y cridavam als dels palcos dels costats.
FEDERICO. Aixó es mal fet.
LLUIS. Fuig, home, fuig.. qu' ets escrupulós.
FEDERICO. Bé, bé, bé. Y no volias res més?
LLUIS. Un' altra cosa. Ja sabs qu' aquells van dirme que no lograria rés ab la Matilde.
FEDERICO. Encara no la conéch.
LLUIS. No? L' aucell de paper mes cayo qu' hágis vist may..... De perfil casi no es veu. Jo crech qu' á dins no hi ha rés, Aquesta tarde l' espero aqui á casa.
FEDERICO. Donchs y la teva dona?
LLUIS. En aixó vaig, Ara, quan surti y fent veurer que se t' ocurreix de promte, proposas un paseig p' el Parque ab tilburi. Ja sabs qu' ella per sortir ab mi, es mort; aceptará desseguida, y quan ja estiga arreglada y el tilburi enganxat, pretestarè que 'm recorda qu' ha de venir un corresponsal, anyadint que ja os trovarè en el paseig

dels álams. Os n' aniréu, y mentras trotaréu per aquells caminals, calcula jo aquí sol ab ella...

FRDERICO. Si...: ja crech que no os entretindréu á murmurar de ningú... pero noy, la pobre Filomena...

LLUÍS. En no faltantli res á la dona, l' home pot tenir lo que vulga.

FEDERICO. Bonas teorias.

LLUÍS. Si.... entretente á filosofar.... Demá 't mors...... 't fan l' última serenata á la porta del poble de la quietut y au.. al prestatge... ca.. créume, ab aquet génit perdrás diners sempre.

FEDERICO. En fin... ja ho sabs... disposa.

LLIBORI. (No callarán may, no...)

LLUÍS. Oh! y va dir que m' escriuria. Llibori...

(*Llibori alsa el cap.*)

Qu' han dut cap carta per mí?

(*Llibora ab lo cap senyala que si.*)

No m' ho sabias dir? Ahont es?

(*Aixecantse.*)

LLIBORI. Aqui... á la butxaca de la dreta.. sòta lo petaca.

(*Lluis li busca.*)

FEDERICO. (Es graciós...)

LLUÍS. No la trovo.

LLIBORI. Vosté si que no trovaria ayuga á mar.

LLUÍS. Ja la tinch.

LLIBORI. No 'm fássi caurer rés.

LLUIS. Y tè... vèsme á buscar un paquét de puros.

LLIBORI. Ja s' ha fumat aquells?

LLUIS. Calla, calla y vès.

(*Tocant la espatlla á* Federico *ab l' escombra.*)

LLIBORI. Ja l' he vist entrar, ja...

(*Váse foro dreta.*)

FEDERICO. Endavant... No véus?

LLUIS. No 'n fássis cas.

ESCENA II.

LLUIS, FEDERICO.

FEDERICO. Tu tambè li permets unas cosas...

LLUIS. El papá li era padri.

FEDERICO. Pero el meu no li era rés y 'm tracta ab massa franquesa. L' altre dia hasta 'm va tuteijar.

LLIBORI. Casi tuteixa á tothom.

FEDERICO. Ja es un consol.

LLUIS. Ja 'l renxarè.

FEDERÍCO. No, no... per mi no 'l renyis.

LLUIS. Es d' ella, li conéch la lletra. «Luis mañana á las tres estaré en su casa.» Es fetxada d' ahir.

FEDERICO. Ja cal que t' espabilis.

LLUIS. Encara no son dos quarts y ja sab que ha d' entrar p' el despatx. Lo que m' estranya que la Filomena tardi tant á sortir.

FEDERICO. Pot ser encara li dura l' enfado.

LLIBORI. Ja vam fer las paus. Noy! Quina zarzuela!

FEDERICO. Y ab rahò... Anárten á las deu del dematí y compareixer á las quatre de la matinada.

LLUIS. Encara no eran tres quarts.

FEDERICO. Y quína escusa li vas dar?

LLIBORI. Que m' havia quedat adormit en els claustros de la Catedral.

FEDERICO. Per ocurrencias, tú.

LLUIS. D' això 'm refío. L' altre tarde 'm va topar á la Gran-via de bras ab aqueròssa del coro de 'n Palencia. Tú ja t' hagueras vist perdut.

FEDERICO. Ah! jo si... Y cóm te vas librar?

LLUIS. Molt facilment. Encara no la vaig veurer li dich: noya... fès lo coix. D'un tros lluny te la reparo qu'es dirigeix á mí furiosa, vermella com un perdigót. Yo li contesto ab una rialleta que la desconcerta, y al toparnos, li dich: No vens poch bè... aquesta senyora acaba de girarse el peu y la podrás acompanyar fins á casa seva.

FEDERICO. Y la va acompanyar?

LLUIS. Fins á l'entrada dels Josepets hont l'hi tinch una torre llogada fa dos mesos.

FEDERICO. Si soch jo, se 'm cegan las camas y tinch de resar la pecadora.

LLUIS. Si vens un quant temps ab mí ja 't treurè la son de las orellas. Per xo, ja 't vas animant un shich mès. Ahir vespre ja 't vaig veurer un poch mès després ab aquellas flamencas del Edén, Ah! murri!... Que t' agrada el género andaluz?

FEDERICO. Yo per no fer un mal paper... Y á propósít. Quant va costar alló?

LLUIS. Trenta set duros ab la Mansanilla.

FEDERICO. Llavors me 'n tocan...

LLUIS. Vès, vès... no 't toca rés... Som ó no som amichs? Alto qu'es aquí.

ESCENA TERCERA.

MATEIXOS, FILOMENA. Segona porta esquerra luego: LLIBORI.

FILOMENA. Miréus qu' es gran!... qu' en aquesta casa's tè de perdrer tot.. Deu lo guart Federico.
FEDERICO. Filomena... als peus de vosté.
LLUÍS. Qué tens?
FILOMENA. Un mocador que no puch compendrer com s' ha perdut. Ahir 'l tenia.

Llibori foro dreta ab una cajetilla de cigarros y l' escombra.

Que m' haurias vist un mocador?
LLIBORI. Que m' esplica ara del mocador?
FILOMENA. Ya volia dir jo que contestèssis bè...
LLIBORI. Aquí tè 'ls cigarros.
LLUÍS. No t' he dit puros?
LLIBORI. Ya son bons aquets. Tingui... estalvíis aixo. (*Dantli et cambi.*)
FILOMENA. Encara te 'n fa poch.
LLUÍS. En fi.. ja 'n compraré jo.
FILOMENA. Ahir 'l vaig trovar que tirava aigua al barraló.
LLIBORI. Aixís no se 'n beu tant. Yo ho faig per vostés.
LLUÍS. Donchs no ho fassis mès.
LLIBORI. Ah! no tinga por... Yo ho haguès sapigut...

Lluis ofereix cigarros á Federico que 'n pren un y Llibori en pren un altre. Tots se sorprenen.

LLIBORI. Qui tè mistos?
LLUÍS. Jo, home, jo... esperat que te l' encendrè...
FILOMENA. Ay! senyor! *Mirant á Lluis ab compassió.*
LLIBORI. El padri sempre me l' encenía.
LLUIS. Per xò mateix.

(*En Lluis li dona un misto encés. Llibori encen el cigarro y se 'n vá foro esquerra.*)

LLIBORI. Vaja... alanta'
FILOMENA. Bè... son pare li era padrí.
LLUIS. Y qué li vols fer?
FILOMENA. Ah, rés, rés.
LLUIS. Federico qu' es fa tart.)
FILOMENA. Y gracias del obsequi. Ho deus haver fet per desenfadarme d' ahir vespre.
LLUIS. Ah! sí. (Tú.. Qué déu voler dir?) *á Federico.*)
FEDERICO. Oh! (*Mostrant ignorancia.*) (Vols jugar qu' es refereix á las flors mevas!)

FILOMENA. Ni 'm recordava qu' avuy fòs el meu sant.
LLUS. Ara ho sè jo.)
FEDERICO. Y el de la nena.
FILOMENA. Ya es estrany qu' el seu padrí no li hagi fet cap regalét.
LLUÍS. Son pobres.
FILOMENA. No hi fá rés... no faltará per poch que siga. Pero tú ferme un obsequi!... Ja m' apuntarè el dia.
LLUIS. No sè per qué.
FEDERICO. Que li has regalat?)
LLUIS. Calla que encara no ho sè.)
FILOMENA. Las camelias son preciosas.
LLUIS. Flors.) (*A Federico.*)
FEDERICO. Si son mevas...)
LLUIS. Ja te las pagaré. No dígas rés.)
FILOMENA. Y vosté tambè gracias dels versos del altre dia.
FEDERICO. Oh!...
LLUÍS. 'Es qu' estavan bè. (Vaja home...)
FEDERICO. Ara.) Sabéu que fa un dia preciós?
LLUÍS. Si que 'l fá.
FEDERICO. Home,.. M' acút una idea.
LLUIS. Vinga.
FEDERICO. Podriam anar á dar un passeig p' el Parque ab tilburi. Avuy es dia de moda!
FILOMENA. Quí!... Ell?
LLUÍS. No sè perqué... Veurás qu' aviat. (*Toca un timbre.*)
FILOMENA. Qu' estrany!... Algún dimoni s' haurá trencat el coll.
LLUIS. Y perque végis si estàs injusta, qu' aquesta nit et durè á un ball que donan els Camps. En Federico tambè vindrá.
FILOMENA. Un ball?

ESCENA IV.

MATEIXOS, LLIBORI, sempre ab l' escombra.

LLIBORI. Que s' ofereíx?
LLUÍS. Qu' enganxin el tilburi.
LLIBORI. Y ahont volen anar ara ab tilburi?
LLUIS. Que n' has de fer?
FILOMENA. Miréus qu' es gran!
LLIBORI. Ho dich perque 'l caball va cansat.
LILBORI. Tant si hi va, com si no, qu' enganxin.
LLIBORI. Ah, bè, bè.... per mi.. no pago pas jo. (*Vase foro dreta.*)

FILOMENA. Et convenses de qu' aixó no pot anar?
LLUIS. Ell ho fa á fi de bè.
FILOMENA. Vaja, home, vaja...
LLIRORI. Ja 'l renyarè.
FEDERICO. No ho fássis massa fort.
FILOMENA. Y qué deyas del ball?
LLUIS. Que hi anirém.
FILOMENA. Jo al ball?... Tréuto del cap.
LLUÍS. Donchs hi tenim qu' anar. M' he compromés. Oy, Federico?
FILOMENA. Pero si no sè ballar. Vaya un paper representaría!...
LLUIS No sabs ballar rés?
FILOMEMA. Si... el bolero.
LLUÍS. Ní l' americana?
FILOMENA. No, home, no; ni l' americana.
LLUÍS. Si no costa gens... oy? (*a Federico*)
FILOMENA. Veyam, bállala tú.
LLUÍS. Jo no he ballat may.
FILOMENA. Jo tampoch.
LLUÍS. Tú 'm vas dir qu' al colegi ballavau.
FILOMENA. Alló no era ballar.
LLUÍS. Donchs jo estich molt compromés y l' has d' apendrer d' aquí al vespre.
FILOMENA. Just. Ara anirè á buscar un mestre.
LLUÍS. No t' empenyarias á ensenyarli?
FEDERICO. Si ja 'n tè nocions y no mes fos l' americana...
LLUÍS. Y com que no mes vuy que balli ab tú, si fa alguna falta ja la dispensarás.
FEDERICO. Naturalment.
FILOMENA. Miris que vosté 'n sufrirá las consequencias...
FEDERICO. Aixó es lo de menos. Luego que per las senyoras, ja es mes facil; tot consisteix en deixarse portar.
LLUÍS. Ja véus si costa gayre...
FEDERICO. Coloqui sempre el peu oposat al del ballador y aixis qu' ell cambii, vosté fá lo mateix.
LLUÍS. No més aixó? Això no sabrás fer?
FILOMENA. Home, fesho tú.
LLUÍS. Tornemhi...
FEDERICO. Y seguir el compás ab el cós. Vèu?
(*Federico talareixa una americana y la balla.*)
LLUÍS. Vaja... si... comprés.
FILOMENA. No entench aquest empenyo.
FEDERICO. Veurá... agafis...
FILOMENA. Pero...
LLUÍS. Agáfati... dona...
FEDERCO. Vols tocar una americana qualsevol?

LLUIS. Oh! prou... Tocarla ray...
(*Lluis va al piano.*)

FILOMENA. Si no 'n sabrè.

FEDERICO. La ma aquí y apreti... que no caigui.

LLUIS. No caurá.

FEDERICO. El cos mès inclinat, y deixis anar. No tinga por.

LLUIS. Sense por. Ja se 'n cuidará ell de sostenirte.

FEDERICO. Quan vulguis.

LLUIS. Estéu ben amagadéts?

FILOMENA. Cuita, ximple.

(*Lluis comensa a tocar. Federico y Filomena ballan.*)

LLUIS. Magnífich!... Si semblas una bailarina...

FILOMENA. Toca. toca.

FEDERICO. Ja ha rebut la meva esquela?

EJLOMENA. Calli.

FEDERICO. Serè tan ditxós que puga obtenir un si d' aquesta preciosa boca.

FILOMENA. En Lluis mira.

LLUIS. Féu, féu... deixeume está á mi.

FEDERICO. Espero que 'm contestará.

FILOMENA. Li repeteixo qu 'n Lluis mira,

FEDERICO. Es dir que vol que 'm mori d' amor?...

LLUIS Fès lo que 't diu en Federíco.

FEDERICO. Filomena!

LLUIS. Si segueix, paro:

FEDERICO. Es que jo...

FILOMENA. Prou. (*Desprenentse de Federico.*)

LLUIS. Ah, prou?

FEDERICO. Si ja es una balladora consumada.

LLUIS. Aixó he vist. Bueno hí anírém... eh?

FILOMENA. Si tan empenyo hi tens....

LLUIS, Si no haguès dat paraula,..

FILOMENA, Bueno, bueno.

LLUIS. (Suparè ab l' aucell de paper!) Ah! Aixó si... no vuy que ballis mès qu' ab en Federico. He sentit á dir que l' americana no mès es pot ballar ab amichs de confiansa,

FILOMENA, Es véu qu' ets molt previsor.

LLIUS. Molt... Mal m' está el dirho! Pero vaja qu 'es tart y s' ha d' aprofitar la tarde.

FEDERICO. Al parque ho acabarém.)

ESCENA V.

MATEIXOS. LLIBORI ab l' escombra.

LLIBORI Ja está enganxat.
LLUIS. Bueno, donchs, apa...
FILOMENA. Jo si que la manteleta y el sombrero... (*Váse segona porta esquerra*)
FEDERICO. Donchs jo m' arrivo fins á l' estanch. (*Váse foro dreta.*)
LLUIS. Cuita.

ESCENA VI.

LLUIS, LLIBORI.

LLUIS. Qué 'n soch de currido!... Que vingan d' aquí á un rato els dels palco á dir que gastarè pólvora en salvas.
(*Llibori se li assenta al costat, ab l' escombra entre camas.*)
LLIBORI. Es trempat en Federico: A mí 'm distréu molt.
LLUIS. Home, Llibori. Noto que cada día et prens mes llibertats.
LLIBORI. No l' enteneh.
LLUIS. Tú no 't fas cárrech de qu' aquí ets un críat.
LLIBORI. Massa que ho sè.
LLUIS. T' assentas aquí al meu costat com si entre 'ls dos no hi haguès pa partit.
LLIBORI. Fl padrí no 'm deya pas rés.
LLUIS. Vès, vès, á la cuyna.
LLIBORI. Que m' ho diu de debó?
LLUIS. Y tant si t' ho dich de debò...
LLIBORI. Ah! bueno, bueno... Ja hi vaig... Per xo no s' enfadi, home. (*Vàse foro esquerra.*)

ESCENA VII.

LLUIS, luego FILOMENA.

No se 'n va poch escorregut. Pero ho haig de fer si no un dia me 'l trobaría hasta dintre del llit... En fi... pensèm ab el modo de disfrutar aquest dia. La cosa no pot presentarse millor. Ara la Matilde... aquí soleta ab mí. El vespre l' Ignacieta... Comensarèm ab las ostras y el Soterre y acabarèm... Deu ho sab ahont acabarèm... Y la vritat

es que tot ho dech á n' aquest xicot de 'n Federico. Sense la seba cooperació no podria fer lo que faig. Es cert que li pago las truitas y els biffstecks á dotsenas, pero en cambi li faig aguantar ben bè la criatura! Y tocant á la Filomena ja va está de sort de casarse ab un home que ho sab dur tan bè... N' hi ha que no guardan las formas, y tan s' els en dona que la dona ho sápiga com no. Que las posposan al primer capritxo que 'ls vè á ma... Que las maltractan... Jo els afusellava... Pero aixó la justicia no ho castiga... no pot... En cambi deu una punyalada y no tinguéu bons empenyos... Jo, mal m' está el dirho, no ho soch d' aquets... Jo podrè retirar tart... no menjar á casa... tindrè deu ò dotse enredos... peró la dona?... la familia?... la moral? la tranquilidad del hogar? que díuhen els castellans... Aixó primer que tot... Ordre.. ordre, no estich per romansos... Ay... ay... qu' es aquest mocador? Jo ab mocador ab puntas? Vols jugar qu' es d' alguna d' aquellas?... Si la dona me l' arriva á trovar!... Calla... aquí veig las inicials: efe, erre... Voto á la olla!... Ja hi caich! Es el que buscava la Filomena... yo 'l debía agafar ahir ab el calor de las disputas... Qué hi há dins d' aquet nús? Veyam... Un paper!... Ay, ay... Qué deu ser? (*Llegeix.*) «Filomena, compassiò per un boig que s' está morint d' amor! pietat, pietat!... Federico»... Jo bè 'm sembla que m'he llevat... Oh! si... si... no somío!... En Federico? La Filomena?.... Vaja, no rumíis, Lluis, es vritat... Dech estar roig de vergonya!.. Jo?... jo enganyat per ell?,.. Quína situació mes dellonsas!... Jo que pretenía darli llissons... Que li volia treurer la son de las orellas... Yquin murriét n' hi ha!... y si hi trevallava de fi!... Fieuse de las apariencias!... Y jo tocant mentras ells ballavan!... Quín paper he desempenyat!... Yo, tan currido! quín currido!... Vo'lé'alo! Pero haig de matarlos!... [illegible] calma, no juguém!... Aquí qui [illegible] ra jo... No. no, sanch freda y

veyam si s' en pot aprofitar rés d' aquest bunyol... Raciociném: Que la Filomena no 'l correspon encara, aquesta esquela ho demostra clar. Això de pietat, pietat, no deixa lloch á dubte. Pero élla no me n' ha dit rès, lo que prova que per ara no puch portar cap ciri á la Bonanova. El mosca morta! Ja tens sort qu' es un arrós que no es pot remenar!... Lladre!... que 'n menjarás pocas mès de truitas á la meva salut!... Deu fassi que surti bè d' aquesta... Cá!... No vuy mes conquistas... no vuy mes aucells de paper... El mestre!... mentras jo escurava carcanadas, ell m' ensomava el filét del rebost!... Esperat que pot ser encara hi serè á temps y t' haurás hagut de consolar ab una racció de nás. Lo primer qu' haig de fer es enviar una carta á la Malilde que no vinga... Ja ho estich fent. (*Es posa á escriurer.*) Y tocant á la Filomena yo tornarè á conquistar el seu carinyo. Li farè de nou l' amor; ja sè que despues de tres anys de casat 'm costará, pero ho probarè. Y p' el que respecte á aquell bandido l' haig de posar á n' els ulls d' ella que no será bo ni per forro. (*Toca 'l timbre.*)

ESCENA VIII.

LLUIS, LLIBORI, ab l' escombra y el diari.

LLIBORI. Que s' ofereix?

LLUIS. Aquesta carta al seu destino; pero volant.

LLIBORI. Está bè.

LLUSI. (*Mirant el relotge.*) Encara hi arrivará á temps.

LLIBORI. Total no deu ser rès... Li durè habent escombrat.

LLUIS. Y digas al sastre que 'm dugui mostras... y al perruquer que l' espero... vaja, ves... 'M vuy posar mes elegant qu 'ell... Mira el mano com ha sapigut qu' avuy es el seu sant. Las flors las anirás á cobrar á la caixa de 'n Vilumara. Y aquest dia hasta li va fer versos... Versos? tambè n' hi farè jo... Una vegada vaig ferne uns á la tia.

Ja 'm recorda que vaig suhar sanch y aigua, pero no hi fá rés; apropósit, avuy es el dia mes indicat. Manos á la obra. Probemho. (*'S posa a ecriurer.*) A los dias de mi idolatrada esposa doña Filomena Rigalt... vaja... ja estich encallat... A los dias de mi idolatrada esposa doña Filomena Rigalt... Fins aquí, guapo... Vaja no passarè endevant...

ESCENA IX.

LLUIS, FILOMENA,

FILOMENA. Bueno... ja estich...
LLUÍS. Ella!
FILOMENA. Qu' escrius?
LLUÍS. Cá... rés... com avuy es el teu sant, 't dedícava uns versos.
FILOMENA. Tú, versos?... No sabia que fóssis poeta... oh! y versos á mi!
LLUÍS. Ay! no te 'n he fet pochs... Cada dia allá al Bolsin quan tinch un rato...
FILOMENA. Això si que 'm sorprèn... Y ahont son?
LLUÍS. Els esqueixava. Com que n' hi ha que trovan que 'l fer versos un marit á la seva senyora es ridícul.
FILOMEMA. Ridícul?... No sè perqué.
LLUÍS. Yo tampoch. Que hi ha rés mes bonich... ey quan el marit estima á la seva dona com jo á tu?... Que 't pensas que t' estimo poch jo?
FILOMENA. Donchs, noy, no m' ho demostras.
LLUÍS. Perque no soch d' aquells que pintan la cigonya. Que fan veurer qu' es moren per la dona y de detrás, no ho vulgas saber. Yo demostro estimar com el dit y estimo com un bras de carro.
FILOMEMA. Pero, fill, axió de casi may venir á menjar y compareixer á las tantas de la nit... No digas...
LLUÍS. Ara... ara...) Véus!... ab axió tens rahò, pero no succehirá may mes y si en Federico s' enfada que s' enfadi.
FILOMENA. Es dir qu' ell?...
LLUÍS. Si, pero no li diguis... no m' agrada. Pero noya... hasta me 'n dono vergonya!... Sempre vol que l' acompanyi á veurer xicotas.
FILOMENA. Ell?

LLUIS. Jo prou li dich... veshi sol... no está bè per un casat... pero ell... nada... m' agafa... y qu' has de venir...

FILOMENA. De debó? Y tan formal que sembla.

LLUIS. Prou... un currido de primera. Jo li dich: tú ets solter y tot t' escau, pero jo tinch obligacions... la dona... Y deixala estar la dona 'm contesta. En no faltantli rés, l' home pot tenir tot lo que vulga.

FILOMENA. Bè, m' en alegro de saberho.

LLUIS. Y sempre com un desesperat detrás d' els aucells de paper.

FILOMENA. Dels aucells de paper?

LLUIS. En diu aucells de paper d' aquellas donas magres, sense tripa ni moca... Ell s' hi mort. Eh, quin gust?

FILOMENA. Et dich que quedo parada... Pero si sembla que may hagi trencat cap plat ni cap olla.

LLUIS. Qué?... Si es un Tenorio! Son tantas las declaracions d' amor qu' ha de fer d' un dia al altre que sempre en té un centenar d' escritas; totas dihuen lo mateix; No mes ha d'omplir el blanch ab el nom de la socia. Ya 'n diu la circular.

FILOMENA. Oh, si?

LLUIS. Com diu?... veurás... ara pot ser no 'm vinga á la memoria.

FILOMENA. Te 'n recordarias?

LLUIS. Calla... sí... Compassió per un boig que s' está morint d' amor... Pietat... pietat„ y despues el seu nom:

FILOMENA. (Vil!)

LLUIS. Sembla que li ha picat... Espérat) Oh! y lo bonich es quan reb las contestacions las porta al vespre al palco que no hi riem poch...

FILOMENA. Os las llegeix?

LLUIS. Y crida als del palco del costat.

FILOMENA. Prou... prou... No vuy saber rés mès.

LLUIS. (Li deixat que no es pot agafar ab una fulla de col!)

FILOMENA. Y perméts qu' un tipo aixis vinga ab nosaltres?... Ja 'ns en fa de favor...

LLUIS. (Ja li diu tipo...)

FILOMENA. Y aquest home habia de ballar ab mi?... Tè... ja no hi vaig ni ara surto tampoch, y si estás compromés, descomprometet.

LLUIS. No... no... lo que vulgas... Ara tú no li digas rés...

FILOMENA. No, no tingas po... L' estrany es que hi hagi donas que 'ls donguin oidos...
LLUÍS. Ell diu que las donas sou molt bledas.
FILOMENA. Mira el qu' has de fer, que deixi de visitarnos, si no, li dirè jo.
LLUÍS. Bè, tú... ara ya's pensaria que jo t' ho he dit... Ja li enviarém una carta... Mira ara es aquí.
FILOMENA. (Ja m' ho coneixará en la cara)
LLUÍS. Dissimula. (*Federico foro dreta.*)

ESCENA X.

MATEIXOS. FEDERICO.

FEDERICO. Vaja... ja estich á las vostras ordres. Fa un dia soberbi!... He trovat els Moreras á caball y ens esperan.
(*Queda sorprés al veurer á Filomena darli l' espatlla y el paper de Met de 'n Lluis.*)
Ja hi som?... Ja tornéu á estar de monos?...
(*Acostantse á Lluis*) Que tè?
LLUÍS. Eh?...
FEDERICO. Y donchs, Filomena... que no s' arregla?
FILOMENA. No. (*Sense girarse y resolta.*)
FEDERICO. Vaja... vaja... Féu las paus. No posarás may enteniment.
LLUÍS. (Si... si... ja t' ho darán...)
FEDERICO. Vamos... no deixi perdre un dia tan magnifich...
FILOMENA. Aprofítil vosté... Ja estich bè aqui.
LLUÍS. (Pela aquest ou.)
FEDERICO. Li deus haber feta molt grossa.)
LLUÍS. Pse...
FEDERICO. Ho sento perque 'ls Moreras ens esperarán.
FILOMENA. Els hi pot enviar una circular.
FEDERICO. Que?
LLUÍS. (Qu' enrahona aquella?... veyam si ho enredará? (*Mirant de ferlhi senyas*)
FEDERICO. No l' entench... pero es llástima sent com es dia de moda...
FILOMENA. Y deurá haber molts aucells de paper... (Ya la tens.)
FEDERICO. Noy aixó va per tú.)
LLUÍS. Cá... vols dir?)
FEDERICO. Filomena. Fa mal en donar oidos á chismes que finalment vostés sols en son las víctimas.

FILOMENA. La dona si que en no faltantli rès... l' home pot tenir tot lo que vulga.
FEDERICO. (Lluis, algú 't vol mal.)
LLUIS. (No 't pensis.)
FEDERICO. (Pero defénsat... Quin paper de Met!)
LLUIS. Ca!...
FEDERICO. Vamos, Filomena, arreglis y anèm... Ah, tú... tambè he vist aquells del palco del costat.
FILOMENA. Llegegilshi alguna cosa
LLUIS. (Ay... ay... que s' enbolica.)
FEDERICO. (Noy, ho sab tot.)
LLUIS. (Aixis ho veig.)
FILOMENA. (Sembla que calla.)
FEDERICO. M' autorisa que li donga un consell?
FILOMENA. 'M permèt que ni donga un altre?
(Lluis fa senyas á Filomena *de que calli* y *en una d' ellas Filomena s' arronsa d' espatllas tan marcat que Federico que ho veu 's gira y sorpren á Lluis ab el bras al aire que al veurers atrapat, figura qu' espanta una mosca.)*
FEDERICO. Ah! mano!... Ja t' he vist! Ara ho entench tot!... Aquest mestre m' ha serrat!...)
LLUIS. Quina mosca mes impertinent!
FEDERICO. Es que vol plourer...
LLUIS. (S' ha escamat!... malo!)
FEDERICO. (Haig de parlarli... l' enganyan com á una nena.) *(á Filomena).*
FILOMENA. En Lluis está molt violent... qui sab?)
LLUIS. S' está efectuant una mutació... Ay la mare!)

ESCENA XI.

MATEIXOS. LLIBORI.

(Ab la canya de la escombra toca á 'n Lluis.)
LLIBORI. Al despatx el demanan.
LLUÍS. (Adios!... Tot perdut!) Digas que no hi soch. (No els deixo sols.)
LLIBORI. (Es una senyora.)
LLUÍS. (Dèu!... la Matilde...)
FEDERICO. (Sabrá cosas grans) *(á* M*atilde)*
FILOMENA. Qui es? *(Á* L*libori.)*
LLUÍS. *(Al veure que 'n* Llibori *ho anava á dir.)* Calla burro!) Un corresponsal de... *(Cridant)* Vaja... vaja, digas que no hi soch. No tinch ganas de baixar escalas.
FILOMENA. Digas que puji...

LLUIS. No, no... Ja hi vaig... Tú... Federico... (*Llibori es queda al foro*) vina... es un que 't vol coneixer,

FEDERICO. Ah, si? (No 'm deixi mourer.)

FILOMENA. Quedis, Federico. 'M fará uns versos per la Pepeta Aguilera

LLUIS. Dèixal... ja te 'ls farè jo.

FILOMENA. No qu' han de ser d' ell.

LLUIS. Pero...

LLIBORI. Ja puja!

(*Anantsen precipitadament.*)

LLUIS. ¡¡No!! bè... Ja torno... baixo y pujo...

(*Vanse els dos foro dreta.*)

ESCENA IX.

FEDERICO, FILOMENA

TEDERICO. Aprofitém 'ls moménts, Senyora.

FILOMENA. No 'm diga rés per vindicarse... A saber que posehia tan baixos sentiments, ni un instant haguera permés que visitès vosté aquesta casa.

FEDERICO. Escolti.

FILOMENA. Y no cregui que 'm fássi parlar el que ni per assomo hagués pensat correspondrer á las sevas bojas pretensions... Las hi perdonava perque hi creya veurer la lleugeresa d' un jove aturdit, may la obra d' un seductor d' ofici.

FEDERICO. Miris, com qu' hem d' abreviar, li serè franch, y perque vegi que no 'm fa parlar l' interés propi, desde ara desisteixo d' las mevas pretensions, á pesar del seu marit, qu' ara poch me aconsellava que 'm dediqués á conquistar casadas, comensant per la dona d' algun amich de confiansa.

FILOMENA. Aixó no es vritat.

FEDERICO. Miris. Comprench que 'n Lluis m' ha vist las cartas y no hi ha joch possible. Pero per vindicarse, no li habia de fer la seva biografia, com á meva. Fentli la meva propia ja bastava. Yo tambè soch d' aquets que 'n dihuen curridus, pero no ho soch tant com ell; es dir: ho soch de mes bon género. Jo tambè soch casat

FILOMENA. Vosté!

FEDERÍCO. Eh qu' es estrany? pero no m' en vaig (*Moviment de sorpresa de* Filomena).

á la torre ab donas dient quet vaig á cassar ab amichs, enganyantla comprantli romansae per que no s'anyori. Els aucells de paper a mi no m' agra- (*Matilde si sorpren per moments.*) dan; á n' ell, si... Jo vuy llus, no vuy xanguét. Alló de las circulars es tam bé invenció seva, y ja qu'hem d'avocarho tot y perque no li quedi dubte, li diré que l' empenyo de ferli apendrer l' amerricana, era per deixarla ab mi, y anarsen ell á sopar ab una Ignacieta, ab una d' aquestas canyerias ab polissón que tan li agradan...

FILOMENA. Oh!... aixó son calumnias!

FEDERICO. Coneix la seva lletra?

(*Mostrantli la carta.*)

FILOMENA. Sí... sí... es vritat!... Infame!... vil!...

FEDERICO. Y si ara va al despatx 'l trovará ab una Matilde.

FILOMENA. Pero aixó es cinich!

FEDERICO. Senyora, als peus de vosté. Sè que li he donat un mal rato, pero m' hi venjat. (M' ha tirat á tapar, pero ara també ell que tiri.)

(*Vase foro dreta.*)

ESCENA XIII.

FILOMENA, luego LLIBORI,

No hi ha cap dupte.. Aquí tinch aquesta carta!... Lo de ara del despaitx!... Y dirme lo que m' ha dit... Es necessita tenir la flema del mon!... Ah! no... una separació ho resoldrá tot. Pero' y la nena? Quína culpa hi tè la meva filla? Yo 'm tornarè boija.

(*Llibori, foro, dreta, ab nna paparina grossa*)

LLIBORI. Senyora.

FILOMENA. Qué hi ha?

LLIBORI. Qué ja se ha llevat la nena de fer la siesta?

FILOMENA. Perqué?

LLIBORI, Perque com qu' es el seu sant, el padrí li envia aquest regalét... Miris quina coloraina! Son aucells de paper...

(*Obrint y ensenyantni un.*)

FILOMENA. Aucells de paper!... (Sembla una burla.) Deixals sobre la tauleta.

LLIBORI. (Sembla qu' está enfadada.)

FILOMENA. Qué fa el senyor?
LLIBORI. Al despaitx ab una senyora.
FILOMENA. (Sí... es vritat.)
LLIBORI. Ara es brallavan.
FILOMENA. Es brallavan?
LLIBORI. Bé... disputávan... Ell li deya: s' ha acabat tot... D' aquí en davant jo no haig de pensar mes que ab la meva senyora.
FILOMENA. De debó? (*Sorpresa*.)
LLIBORI. Y altras ximplerias per l' estil que ni he volgut escoltar.
FILOMENA. Será que Deu li haurá tocat el cor? Yo may l' havía vist tan amable com avuy... Oh! siga pe'l motiu que vulga, jo 't dono gracias, Deu meu, per mí y per la meva pobre filleta.
Ah! pero á tot pecador se li dona la penitencia; y la que jo li donarè será molt amarga si realment m' estima com diu. (*Es posa a esriurer*.)
LLIBORI. Vol rés mès la senyora?
FILOMENA. Espèrat... No 't mourás d' aquesta sala, y quan puji el senyor digali que me 'n he anat y que llegeixi aquesta carta.
LLIBORÍ. Está bè... (Entre tant acabarè de llegir el diari.)
FILOMENA. Bueno... ja está. La deixo aquí sobre mateix. Ara 'm sembla que 'l sento pujar. (Yo escoltarè aquí amagada). (*Vase, primer terme, esquerra, Lluis entra corrents y ensopega*.)

ESCENA IV.

LLIBORI, LLUIS

LLIBORI. Sant Antoni!
LLUÍS. Ningú!... Y la senyora? Llibori... ahont es la senyora?
LLIBORI. Se 'n ha anat.
LLUÍS. Cóm se 'n ha anat?
LLIBORI. Crech qu' allí sobre la taula ha deixat una carta.
LLUÍS. Una carta! Ay! pobre de mí!... Ahont es? Ahont es aquesta carta?
LLIBORI. Ella be m' ha dit que la deixava aquí sobre.
LLUÍS. Pero, ahont es?... Aixècat com deu mil regimenis de dimonis!... Ah! ja la tinch.

LLIBORI. (Com hi ha mon sembla boig.)

LLUÍS. Las camas 'm tremolan.

LLIBORI. ((*Acostantsi.*) Veyam que li diu...

LLUÍS. (*Ab gran crit.*) Vés... véstemen del davant!...

LLIBORI. Ah! ja me 'n'vaig... Ab el padrí may m' havia passat això... Déixam anar á portá aquella carta que m' ha dit.

ESCENA XV

LLUIS, luego FILOMENA

LLUÍS. Es clar... aquell brétol l' haurá ilustrada de tot... Pero jo no podia pas deixar pujar á aquella... Que déu dir això?... Qué hi deu haber aquí dins?... Veyam, entremi... (*Es posa a llegir.*) Lluis: creyent que no 't sabria greu, me 'n anat ab algunas amigas á cassar...„ Ay! la mare!... prou que la veig la cassera! «Sobre la taula, ab una paperina, trovarás lo que t' he comprat perque no t' anyoris.» Si... deuhen ser romansas...» Sè que t' agradan molt y t' hi podrás entretenir mentras jo farè exercissis corporals... Ay mare de Deu de la Gleba!.. Ara, ara sí que soch home al aygua!... Pero... romansas ab paperina?...

(*Agafa la paperina l' obra y l' bras se li desmaya cayent molts ancells de paper de diferents colors.*)

¡Cristo!... Ja ho entench tot... Aucells! Lladre !... Bandido !... Embustero !... Ah! no!... haig de pendrer una determinació extrema. Ja que he perdut l' honor, y l' amor de la meva esposa, á quí tan estimava, sens habermen adonat, sols un camí 'm resta: la mort! (Aquí al calaix tinch una pistola... un moment y al prestatge!... á florir!...

Filomena que ha sortit 1.ª esq. va detras d' ell y li tapa els ulls.)

Eh! vaja, no estich per jochs.

(*Filomena el deixa anar.*)

Qué miro! Tú...! Ay! quín mundo m' has descarregat, Filomena abrássam!

FILOMENA. Juras no faltarme en la vida?

LLUÍS. Per l' amor de la nostre filleta!... Y aquell?

FILOMENA. Aquell? l' he despatxat! Quí sab hont para!...

LLUIS. Ets un angel!
No se 'n vagin de sobtada,
sino, no veurán el fi.

(Pausa.)

Que 'm miran á mí?... m' agrada!
Com se fa cada vegada?
Per ser la cosa acabada,
Vostés ara han de aplaudí'.

FI